

BÖLÜM 22

ÖZ DÜZENLEYİCİ ÖĞRENME VE METABİLİŞSEL EĞİTİM UYGULAMALARI

Esra GÜVEN

Dr. Öğr. Üyesi, Başkent Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü

Öz düzenleyici öğrenme, öğrenme verimini en üst düzeye çıkarabilmek için kişinin bu süreçte aktif bir izleyici, değerlendirici ve uygulayıcı olmasıdır (1). Öz düzenleyici öğrenme davranışsal, motivasyonel, bilişsel ve üstbilişsel katılımı içermelidir. Yani öz düzenleme girişimleri; kaynakları en iyi şekilde kullanan davranışları, duygusal düzenleme yoluyla motivasyonu, bellek ve öğrenme stratejilerinin bilinçli kullanımı yoluyla bilgi işlemeyi ve öğrenme sürecine ilişkin bilgi ve becerilerin farkındalığı ile metabilişi içermektedir.

Özgül öğrenme Bozukluğu (ÖÖB) olan çocukların öz düzenleyici öğrenme becerilerinin tipik gelişim gösteren çocuklara göre daha zayıf olduğu gözlenmektedir (2,3). ÖÖB olan çocukların öğrenme süreçlerindeki aktif rollerine ilişkin farkındalıkları zayıftır (4), öğrenme çıktıları beklentilerle uyumlu olmadığı için motivasyonları düşüktür (5) ve öğrenme ile ilişkili görevlerde duygularını düzenleme konusunda da sıkıntı yaşarlar (6), bellek ve bilgi işleme ile ilgili zorluklar akademik görevlerinde belirgin bir verimsizlik olarak kendini gösterir (7) ve bu metabilişsel, motivasyonel ve bilişsel örüntü öğrenme sürecini iyileştirici stratejileri/davranışları hayata geçirme konusunda yetkinliklerinin yaşitlarına göre daha zayıf gözlenmesine sebep olur. Öz düzenleyici öğrenmenin akademik görevlerden günlük hayattaki sorunların çözümüne kadar hayatın her alanında ihtiyaç duyulan bir beceri olarak ele alındığı (1) düşünüldüğünde bu becerinin gelişiminin desteklenmesi ÖÖB yaşayan çocuklar için odak müdahalelerden biri gibi görünmektedir. Bu bölümde öz düzenleyici öğrenmenin metabilişsel boyutunun ayrıntılarına yer verilecek ve ÖÖB olan çocukların metabilişsel eğitim uygulamaları ile nasıl desteklenebileceğine ilişkin örnekler sunulacaktır. Ayrıca sunulan metabilişsel eğitim uygulamaları bazı davranışçı uygulamalarla desteklenecektir.

Metabiliş ve Öğrenme

Metabiliş, kişinin öğrenme süreçlerindeki deneyim ve etkinliklerine ilişkin bilinçli düşünceleri ve bu bilgiyi kullanarak öğrenme stratejilerini düzenleme eğilimleri olarak tanımlanmaktadır (8). Örneğin, bir öğrencinin bir sınav öncesi, sınava ne kadar hazır olduğuna- ne kadar yeterli öğrenme gerçekleştirdiğine- ilişkin düşüncesi metabilişsel bir bilgidir. Öğrenme sürecini göreve ve kaynaklarına uygun bir biçimde planlama, izleme ve değerlendirme de metabilişsel becerileri temsil etmektedir. Başka bir anlatımla; en verimli şekilde nasıl öğreniyorum sorusunun yanıtları metabilişsel beceri

Davranışçı tekniklerin uygulamalarında yönergelerin ve uygulama adımlarının hızı önemli görünmektedir çünkü ÖÖB olan bireylerin deneyimledikleri birçok zorluk sunulan öğrenme materyallerinin onlar için hızlı sunuluyor olmasından da kaynaklanmaktadır. Bu sebeple davranışçı tekniklerin içerdiği yönerge ve adımların yazılı ya da görsel olarak da sunulması müdahalenin etkisini arttırabilir.

Davranışçı teknikler ile (doğrudan öğretim ya da görev analitik model vb.) yürütülen eğitim programlarının yüksek düzeyde yapılandırılmış, basitten karmaşığa doğru zorlaşan, anında geribildirim kritik olduğu ve birbiri üzerine eklenerek (önceki adımlar tekrar edilerek) ilerleyen teknikler olduğu unutulmamalıdır. Bu özellikleri ile “Hatasız öğretim (Faultless instruction)” olarak da anılan (37) bu uygulamaların hatasız olarak yürütülebilmesi için küçük gruplarla yürütülmesi daha etkili olacaktır.

ÖÖB'nin getirdiği zorluklar akademik zorlukların yanı sıra günlük rutinlerdeki sorunların çözümünde ve sosyal ilişkilerde de birtakım zorluklara sebep olabilmektedir. Bu sebeple davranışçı müdahalelerin akademik görev ve öğrenmeler ile sınırlı kalmaması, davranışçı tekniklerin ağırlıklı olduğu sorun çözme ve sosyal beceri eğitimleri gibi çalışmalarla desteklenmesi bu bozukluğu yaşayan bireylere bütüncül bir destek sağlayabilir.

KAYNAKLAR

1. Zimmerman BJ. Self-regulated learning and academic achievement: An overview. *Educ Psychol* 1990; 25: 3-17.
2. Klassen RM. Confidence to manage learning: The self-efficacy for self-regulated learning of early adolescents with learning disabilities. *Learn Disabil Q* 2010; 33: 19-30.
3. Lackaye T, Margalit M, Ziv O, Ziman, T. Comparisons of self-efficacy, mood, effort, and hope between students with learning disabilities and their non-LD-matched peers. *Learn Disabil Res Pract* 2006; 21:111-121
4. Vaidya SR. Metacognitive learning strategies for students with learning disabilities. *Educ* 1999, 120: 186-186.
5. Alaei Kharaem M, Narimani M, Alaei Kharaem S. A comparison of self-efficacy beliefs and achievement motivation in students with and without learning disability. *J Learn Disabil* 2012; 1: 85-104.
6. Bauminger N, Kimhi-Kind I. Social information processing, security of attachment, and emotion regulation in children with learning disabilities. *J Learn Disabil* 2008; 41: 315-332.
7. Barnes MA, Clemens NH, Fall AM, Roberts G, Klein A, Starkey P, McCandliss, B, Zucker T, Flynn K. Cognitive predictors of difficulties in math and reading in pre-kindergarten children at high risk for learning disabilities. *J Educ Psychol* 2020; 112: 685.
8. Veenman MV, Van Hout-Wolters BH, Afflerbach P. Metacognition and learning: Conceptual and methodological considerations. *Metacogn Learn* 2006; 1: 3-14.
9. Pintrich PR. The role of metacognitive knowledge in learning, teaching, and assessing. *Theory Pract* 2002; 41: 219-225.
10. Camahalan FMG. Effects of a metacognitive reading program on the reading achievement and metacognitive strategies of students with cases of dyslexia. *Reading Improvement* 2006; 43: 77-94.
11. Welch M. The PLEASE strategy: A metacognitive learning strategy for improving the paragraph writing of students with mild learning disabilities. *Learn Disabil Q* 1992; 15: 119-128.
12. Flavell JH. Metacognition and cognitive monitoring: A new area of cognitive-developmental inquiry. *Am Psychol* 1979; 34: 906.
13. Paris SG, Winograd P. How metacognition can promote academic learning and instruction, in *Dimensions of thinking and cognitive instruction* Editör Jones FB, Idol L, Lawrence Erlbaum Associates Publishers, 1990, pp.15-51.
14. Schraw G, Guitierrez A. Metacognitive strategy instruction that highlights the role of monitoring and control processes in Metacognition: Fundamentals, Applications and trends, Editör Pena-Ayala A, Springer, 2015, pp. 3-14.
15. Oberauer K. Is rehearsal an effective maintenance strategy for working memory? *Trends in Cogn Sci* 2019; 23:798-809.

16. Baker L, Brown AL. Metacognitive skills and reading in Handbook of reading research. Editör Pearson PD, Barr R, Kamil ML, Mosenthal P, Lawrence Erlbaum, Associates Publishers, 1984, pp. 353-394.
17. Collins A, Brown JS, Newman SE. Cognitive apprenticeship: Teaching the crafts of reading, writing, and mathematics in Knowing, learning and instruction: Essays in honor of Robert Glaser, Editör Resnick LB, Lawrence Erlbaum, Associates Publishers, 2018, pp. 453-494.
18. Girli, A, Öztürk H. Metacognitive reading strategies in learning disability: relations between usage level, academic self-efficacy and self-concept. *Int Electron J Elementary Educ* 2017; 10: 93-102.
19. Kucukera S, Cifci Tekinarslan I. Comparison of the self-concepts, social skills, problem behaviors, and loneliness levels of students with special needs in inclusive classrooms. *Educational Sciences: Theory and Practice* 2015; 15: 1559-1573.
20. Veysi N, Taghinezhad A, Shayan N, Azadikhah M. A comparison of educational self-regulation strategies and cognitive failures in students afflicted with dysgraphia and normal students. *GMP Rev* 2015; 15: 69-78.
21. Çoğmen S, Saracaloğlu AS. Üst bilişsel okuma stratejileri ölçeği'nin Türkçeye uyarlama çalışmaları. *Pamukkale Üniv Eğit Fak Derg* 2010; 28:91-99.
22. Jacobs JE, Paris SG. Children's metacognition about reading: Issues in definition, measurement, and instruction. *J Educ Psychol* 1987; 22: 255-278.
23. Mokhtari K, Dimitrov DM, Reichard CA. Revising the Metacognitive Awareness of Reading Strategies Inventory (MARSİ) and testing for factorial invariance. *Studies in Second Language Learning and Teaching* 2018; 8: 219-246.
24. Soto C, Gutierrez de Blume AP, Asún R, Jacovina M, Vásquez C. A deeper understanding of metacomprehension in reading: development of a new multidimensional tool. *Frontline Learn Res* 2018; 6: 31-52.
25. Baydık B. Okuma güçlüğü olan öğrencilerin üstbilişsel okuma stratejilerini kullanımı ve öğretmenlerinin okuduğunu anlama öğretim uygulamalarının incelenmesi. *Eğitim ve Bilim* 2011; 36: 301-319.
26. Schraw G. Promoting general metacognitive awareness. *Instr Sci* 1998; 26: 113-125.
27. Special Education Support Service 1. Metacognition for the classroom and beyond: Differentiation and support for learners. <https://www.ssess.ie/resources/metacognition/>. Erişim tarihi: 01 Mayıs 2021.
28. Wong BY. How do the results of metacognitive research impact on the learning disabled individual?. *Learn Disabil Q* 1987; 10: 189-195.
29. Lyon GR, Moats L, Flynn JM. From Assessment to Treatment. In *Assessment issues in child neuropsychology*. Editör Springer, Tramontana MG, Hooper SR, Springer, 1988, pp. 113-142.
30. Lyons GR, Cutting L. From treatment of learning disabilities in *Treatment of childhood disorders*. Editör Mash EJ, Terdal LC, Guilford Press, 1998, pp. 520-521.
31. Reschly DJ, Tilly DV, Grimes JP. *Special education in transition: Functional assessment and noncategorical programming*. Sopris West, 1999.
32. Fraher C, Jones K, Caniglia C, Crowell G, Hastings K, Zumwalt K. Effectiveness of direct instruction flashcards on sight word identification for a high school student with a specific learning disability. *Insights into Learning Disabilities* 2019; 16: 37-44.
33. Glover P, McLaughlin TF, Derby K, Gower J. Using a Direct Instruction Flashcard System with Two Students with Learning Disabilities. *Rev Electron Investig Psicoeduc Psigopedag* 2010; 8: 457-472.
34. Seines A, McLaughlin TF, Derby KM, Weber KM, Gortsema K. The effects of direct instruction flashcards on sight word skills of an elementary student with a specific learning disability. *Int J of Adv in Sci Res* 2015; 1: 167-172.
35. Harris KR, Graham S. Self-regulated strategy development: Theoretical bases, critical instructional elements, and future research in *Design principles for teaching effective writing*. Editör, Fidalgo R, Harris K, Braaksma M, Brill, 2017, pp. 119-151.
36. Institute of Educational Sciences, WWC Intervention Report: Self-Regulated Strategy Development. *Self-Regulated Strategy Development/*. Erişim tarihi 01 Mayıs 2021.
37. Lyon GR, Shaywitz SE, Shaywitz BA, A definition of dyslexia. *Ann Dyslexia*. 2003; 53: 1-14.